

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.11.90>

УДК 657

Н. В. Гуріна,

к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку та консалтингу,

Державний податковий університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9433-069X>

С. В. Даниленко,

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,

Державний податковий університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-8478-350X>

РОЛЬ БУХГАЛТЕРА У РОЗРОБЦІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ

N. Hurina,

Ph D in Economics, Associate Professor of the Department of Accounting and Consulting, State Tax University, Irpin, Ukraine

S. Danilenko,

Student, State Tax University, Irpin, Ukraine

THE ROLE OF AN ACCOUNTANT IN THE DEVELOPMENT AND IMPLEMENTATION OF ANTI-CRISIS MEASURES

Стаття присвячена всебічному дослідженню ролі бухгалтера у розробці та реалізації антикризових заходів на підприємствах в умовах економічної нестабільності. Автори аналізують сучасні виклики, що

виникають під час кризи, та визначають, як саме бухгалтер може впливати на управлінські рішення та загальну стратегію подолання кризових ситуацій. Особливу увагу приділено функціям бухгалтера у процесах фінансового аналізу, оцінки ризиків, оптимізації витрат і ресурсів, а також у забезпеченні відповідності податкового та фінансового законодавства. Дослідження також охоплює участь бухгалтера в розробці планів реструктуризації, перегляді фінансових показників та співпраці з іншими підрозділами підприємства для ефективного управління кризовими ситуаціями. У статті розглядаються практичні рекомендації для бухгалтерів у сфері антикризового управління, що підкреслюють їхню важливу роль у забезпеченні стабільності підприємства та його стійкості в умовах кризи.

The article presents an in-depth analysis of the accountant's role in devising and executing anti-crisis strategies within enterprises facing economic challenges. It delves into the various issues encountered during crises and highlights how accountants can substantially impact management decisions and contribute to the overall strategy for navigating turbulent periods. Accountants, with their specialized skills in financial analysis, risk management, cost control, and resource allocation, play a pivotal role in assessing the enterprise's financial health and identifying cost-saving measures. A significant aspect of the article is the emphasis on the accountant's responsibility in conducting thorough financial analyses and evaluations of potential risks, which are vital for making informed decisions under pressure. Accountants contribute by identifying financial inefficiencies and suggesting optimal resource allocation to enhance the enterprise's financial stability. Additionally, their expertise in compliance with tax and financial regulations ensures that crisis response actions align with legal standards, minimizing the risk of regulatory issues that could further threaten the business. The article also explores the accountant's involvement in formulating restructuring strategies, reviewing key financial indicators, and fostering

interdepartmental collaboration. In particular, the accountant's input is essential in restructuring plans, as they assess financial data to pinpoint areas for improvement and collaborate with other departments to coordinate cohesive anti-crisis actions. This collaborative approach allows enterprises to harness a comprehensive strategy that mitigates risk and optimizes operations. Practical recommendations are provided to guide accountants in crisis management. These include prioritizing liquidity management, proactively identifying risks, and adapting cost control measures to rapidly changing market conditions. The article underscores the accountant's critical role in not only stabilizing but also potentially strengthening the enterprise's financial position during times of crisis. By applying strategic insight, accountants help enhance the organization's resilience and adaptability, positioning it to withstand and emerge stronger from economic downturns.

Ключові слова. *Бухгалтерський облік; антикризове управління; управління ризиками; топ менеджмент; оптимізація витрат.*

Keywords. *Accounting; crisis management; risk management; top management; cost optimisation.*

Постановка проблеми. Роль бухгалтера у розробці та реалізації антикризових заходів є однією з ключових в управлінні підприємством під час нестабільності або кризових ситуацій. В умовах економічних викликів бухгалтер забезпечує своєчасну та точну інформацію про фінансовий стан компанії, що є основою для прийняття ефективних управлінських рішень. Завдяки глибокому аналізу фінансових даних, бухгалтер може виявити проблемні аспекти діяльності підприємства та запропонувати заходи з оптимізації витрат, покращення грошових потоків і мінімізації ризиків. У такий спосіб бухгалтер не лише виконує роль контролера фінансової інформації, але й стає активним учасником процесу стабілізації та розвитку підприємства в умовах кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Об'єктивність та неминучість формування кризових станів на різних організаційних рівнях економічної діяльності обумовлює необхідність формування відповідної організаційно-управлінської підсистеми своєчасного реагування та підготовки до дестабілізуючих впливів, відповідну функцію виконує система антикризового управління. За умов стабільності макроекономічної кон'юнктури антикризове управління відіграє роль функціональної підсистему проактивного, ризик-орієнтованого управління діяльністю підприємства. Його основними завданнями є формування потенціалу економічної стабільності та своєчасна ідентифікація і запобігання загрозам формування кризового стану.

Різні дослідники пропонують схожі визначення поняття «антикризового управління», проте вони відрізняються функціональним наповненням, що дозволяє виділити два основних підходи: універсальний та фокус-кризовий. У рамках універсального підходу такі дослідники, як Василенко В., Келлер Р., Мексон М., трактують антикризове управління як постійно функціонуючу складову системи проактивного управління, орієнтованого на ризики. Вони розглядають його як елемент управлінської діяльності, спрямований на попередження та зменшення впливу можливих кризових ситуацій. З іншого боку, представники фокус-кризового підходу, до яких належать Бланк І., Багацький В.М., Лігоненко Л.О. та Шапуров О., визначають антикризове управління як управлінську підсистему, основне завдання якої полягає у своєчасному виявленні кризових загроз і розробці заходів для їх подолання [1, с. 3].

Постановка завдання. Розкриття значення та визначення ключових функцій бухгалтера в умовах кризових ситуацій на підприємстві, а також аналіз ефективності його дій у розробці та реалізації антикризових заходів. Дослідження спрямоване на встановлення чіткої взаємодії між функціями бухгалтера та успішністю антикризового управління, виявлення можливостей покращення фінансової стійкості підприємства завдяки бухгалтерському

контролю, аналізу та звітності. Метою є також дослідження специфіки діяльності бухгалтера у період економічних криз і визначення основних інструментів та методик, які сприяють ефективній стабілізації фінансового становища підприємства.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах господарської діяльності бухгалтеру пред'являються високі вимоги щодо рівня професійних знань і навичок. Окрім глибокого володіння специфікою роботи на закріпленій за ним ділянці, бухгалтер повинен бути обізнаним в основах господарського, трудового і податкового законодавства, а також у положеннях, що регулюють бухгалтерський облік. Важливо знати інші нормативні документи, розпорядження та накази керівництва підприємства, а також розуміти порядок оформлення господарських операцій і відображення їх на рахунках бухгалтерського обліку. Крім цього, бухгалтеру необхідно володіти методиками аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства та контролювати ефективність використання матеріальних і фінансових ресурсів. Також бухгалтер має бути обізнаний у питаннях економіки, організації виробництва, трудових відносин і управління. Важливими є навички роботи з персональним комп'ютером, знання основ програмування та вміння працювати з автоматизованими системами обробки економічної інформації. Не менш важливими є знання правил охорони праці, техніки безпеки, виробничої гігієни та протипожежного захисту.

У XXI столітті професія бухгалтера зазнала значних змін. Невеликі бухгалтерські компанії стали об'єднуватися в великі конгломерати, розширився спектр послуг, які вони надають, а вимоги до професійних якостей фахівців стали більш жорсткими. Внаслідок певних проблем і невдач у сфері, бухгалтерська професія опинилася в стані кризи, яка включає кілька важливих аспектів. По-перше, це криза довіри до фахівців. По-друге, виникла криза соціальної відповідальності бухгалтерів, а також криза стандартів фінансової звітності та правил її оприлюднення. Окрім цього, спостерігаються проблеми з регулюванням професійної діяльності, рівнем професійної освіти, а також організацією роботи аудиторських фірм [3, с. 302].

Сьогодні у світі та на підприємствах важко уявити роботу без висококваліфікованого бухгалтера, оскільки саме цей фахівець є ключовою ланкою, на якій тримається вся діяльність підприємства. Бухгалтер виступає правою рукою керівника будь-якої компанії, адже він відповідає за розрахунок окладів, нарахування заробітної плати працівникам, здійснює розрахунки з податкових платежів, визначає собівартість продукції, а також обробляє рахунки від постачальників та субпідрядників.

Дослідження функцій та складових структурних елементів антикризового управління дозволяє охарактеризувати його як функціональну підсистему управління підприємством, основна мета якої – забезпечення стабільності та стійкості організації в умовах впливу зовнішніх дестабілізуючих факторів. Більш детально можна дізнатися у табл.1.

Таблиця 1. Функціональні завдання системи антикризового управління

Назва	Завдання системи антикризового управління
Топ менеджмент	Визначення та моніторинг можливих загроз та ризиків щодо ефективності та стабільності функціонування підприємства. Формування потенціалу сталості та стійкості до дестабілізуючих впливів. Організація санації або ліквідації
Управління виробництвом та постачанням	Забезпечення техніко-технологічного розвитку підприємства, своєчасного оновлення основних фондів, відповідності виробництва міжнародним стандартам. Формування логістичних ланцюгів, забезпечення їх варіативності
Управління фінансами	Забезпечення фінансової стійкості, диверсифікація джерел фінансових ресурсів. Розробка інвестиційної програми. Оптимізація управління обіговими коштами.
Маркетингове управління	Розширення капіталів збуту. Гнучка цінова політика. Агресивна рекламна компанія. Моніторинг тенденцій ринку. Своєчасне оновлення товарного ряду.
Управління персоналом	HR-проекування. Формування концепції корпоративної культури та управління персоналом. Сучасна система мотивації, заохочення до підвищення продуктивності та креативності.

Джерело: систематизовано за даними [2]

Основними цілями антикризового управління є [6]:

- ідентифікація ризиків та створення системи для їх виявлення та моніторингу;
- побудова потенціалу стійкості та стабільності підприємства у відповідь на дестабілізуючі чинники;
- розробка та впровадження стратегії для попередження ризиків та усунення невідповідностей;
- створення та реалізація комплексної антикризової програми.

В умовах реальної кризи управлінська система може втратити свою ефективність в межах кожного з чотирьох завдань. По-перше, це може бути неадекватна оцінка кризової ситуації – глибини, масштабів і швидкості кризи. По-друге, низька ефективність антикризового управління обумовлюється неправильними управлінськими рішеннями. Такі рішення можуть бути результатом багатьох причин, наприклад, дії на основі неповної інформації, або певної упередженості відносно бізнес-процесів, функціональних підрозділів, окремих працівників. По-третє, діяльність підприємства в умовах кризи не має втратити орієнтацію на покупця продукції або послуг. По-четверте, часто керівники підприємств та окремих функціональних підрозділів в умовах кризових ситуацій приймають суб'єктивні рішення щодо організаційних змін спираючись на свій досвід та владні повноваження [4, с. 6].

Кризи можуть виникати з різних причин: економічні рецесії, зміни в законодавстві, коливання валютних курсів, геополітичні конфлікти, природні катастрофи або глобальні пандемії, як COVID-19. Підприємства в таких умовах стикаються з проблемами, які потребують швидкої реакції та адаптації. Основними викликами є:

- Зниження прибутковості через падіння попиту або збільшення витрат.
- Перебої в ланцюгах постачання, що порушують виробництво та дистрибуцію.
- Труднощі у фінансуванні через обмежений доступ до кредитів та нестабільність фінансових ринків.

- Підвищення рівня невизначеності, що робить прогнозування складним.

В таких умовах бухгалтер відіграє ключову роль, адже він володіє детальною інформацією про фінансовий стан підприємства та може надати керівництву необхідні дані для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Він може допомогти [7, с. 19]:

1. Оцінювати фінансові ризики, виявляти слабкі місця та шукати шляхи зниження витрат.

2. Прогнозувати фінансові потоки і моделювати сценарії розвитку подій, що допомагає приймати стратегічні рішення.

3. Реалізувати заходи з оптимізації ресурсів, аби забезпечити стійкість бізнесу.

У кризових умовах роль бухгалтера суттєво розширюється. Він стає не лише виконавцем облікових операцій, але й стратегічним аналітиком. Основні функції бухгалтера в цьому контексті можна переглянути в таблиці 2.

Таблиця 2. Функції бухгалтера у процесах фінансового аналізу, оцінки ризиків, оптимізації витрат і ресурсів

Функція	Опис
- <i>Фінансовий аналіз</i>	Бухгалтер проводить детальний аналіз доходів і витрат, виявляє неефективні статті витрат і шукає шляхи їх скорочення. Також він оцінює рентабельність окремих напрямків діяльності компанії, що допомагає оптимізувати бізнес-процеси.
- <i>Оцінка ризиків</i>	На основі аналізу бухгалтер може визначити найбільш вразливі зони компанії (наприклад, залежність від певних постачальників, клієнтів чи ринків). Він також допомагає визначити фінансові резерви, які можуть бути використані для стабілізації бізнесу в разі падіння доходів.
- <i>Оптимізація витрат</i>	Бухгалтер допомагає переглядати структуру витрат компанії, визначаючи ті напрямки, де можна зекономити без втрати ефективності. Це може включати оптимізацію використання матеріальних ресурсів, зменшення операційних витрат, перегляд фінансових зобов'язань тощо.
- <i>Відповідність законодавству</i>	У складних економічних умовах важливо уникати штрафів та санкцій через порушення податкового законодавства. Бухгалтер забезпечує, щоб всі операції компанії відповідали нормам фінансового та податкового законодавства, зокрема щодо термінів подання звітності і сплати податків.

Джерело: систематизовано авторами за [5]

Бухгалтер бере активну участь у розробці та реалізації планів реструктуризації, особливо у кризові періоди. Його роль полягає в наступному:

1. Аналіз фінансових показників. Бухгалтер співпрацює з керівництвом для визначення найбільш критичних аспектів фінансового стану компанії. Це може включати перегляд боргових зобов'язань, ліквідності активів та рентабельності окремих підрозділів.

2. Розробка планів реструктуризації. Бухгалтер пропонує варіанти реструктуризації фінансових потоків, щоб зменшити навантаження на бюджет компанії. Це може включати оптимізацію боргових платежів, продаж непотрібних активів, або перегляд умов співпраці з постачальниками та кредиторами.

3. Співпраця з іншими підрозділами. Для ефективного управління в кризовий період бухгалтер взаємодіє з відділами продажів, маркетингу, логістики та виробництва. Він допомагає оцінювати витрати та рентабельність кожного підрозділу, координуючи фінансові рішення з їхніми потребами та можливостями.

Успішна антикризова діяльність вимагає від бухгалтера не лише професійних знань, але й стратегічного мислення та активної участі у всіх етапах управління. Ось кілька практичних рекомендацій [8]:

- Проводьте регулярний аналіз фінансового стану. У кризових умовах необхідно щотижня або навіть щоденно відстежувати фінансові показники. Це дозволяє вчасно виявляти проблеми та реагувати на них.

- Створіть фінансові резерви. Бухгалтер повинен ініціювати створення резервних фондів для покриття непередбачених витрат або зниження доходів. Це може допомогти уникнути касових розривів та забезпечити фінансову стабільність у короткостроковій перспективі.

- Спростуйте фінансові процеси. Оптимізуйте процеси звітності та обліку, щоб зменшити адміністративні витрати та час на виконання завдань.

Використання сучасних фінансових програмних рішень дозволить автоматизувати багато рутинних процесів.

- Будьте гнучкими та відкритими до змін. Антикризове управління вимагає швидких та інколи радикальних змін. Бухгалтер має бути готовим до перегляду фінансових планів, реструктуризації боргів або навіть до змін у бізнес-моделі.

- Підтримуйте зв'язок з кредиторами та постачальниками. Важливо вести переговори про відстрочки платежів, перегляд умов контрактів або можливість рефінансування кредитів. Бухгалтер може бути посередником у таких переговорах, представляючи фінансові аргументи.

Роль бухгалтера в умовах кризи є вирішальною для успішного антикризового управління. Здатність аналізувати фінансові дані, виявляти ризики та надавати керівництву актуальні рекомендації сприяє ефективному управлінню підприємством навіть в умовах найсильніших криз (рис. 1).

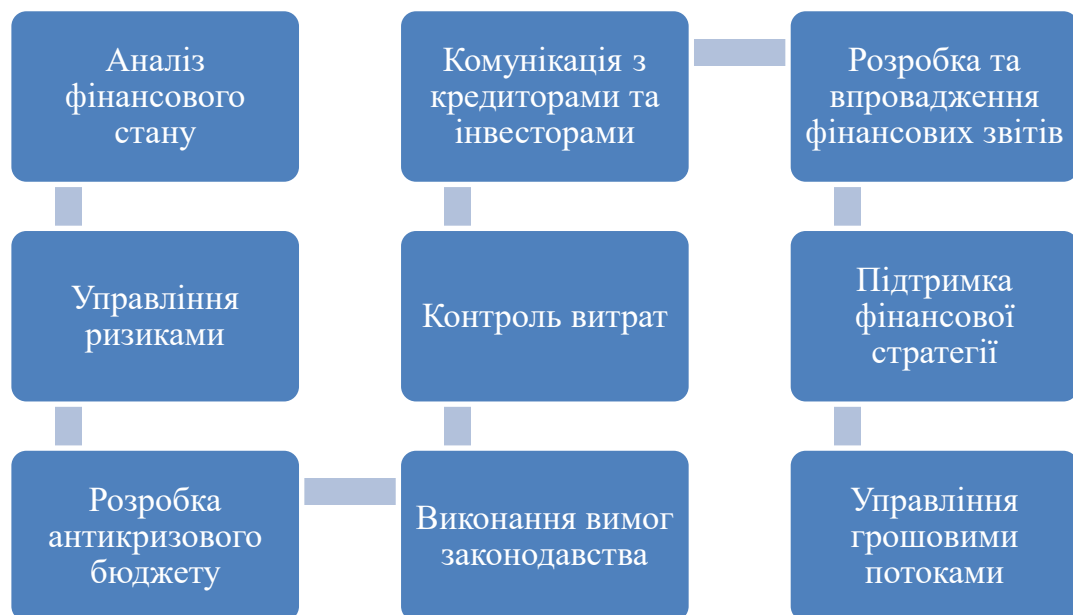

Рис. 1. Роль бухгалтера у розробці та реалізації антикризових заходів

Джерело: систематизовано авторами

Розглянемо детально чинники, що супроводжують бухгалтерів до розробки та реалізації антикризових заходів.

Перше завдання бухгалтера в умовах кризи — це проведення детального аналізу фінансового стану підприємства. Бухгалтер аналізує фінансові звіти, виявляє слабкі місця, такі як низька ліквідність або високий рівень боргів. Збір і обробка фінансових даних є основою для розробки антикризових стратегій. Він забезпечує керівництво інформацією про поточні фінансові показники, що дозволяє своєчасно виявити проблеми та визначити найбільш критичні області для втручання.

На основі аналізу фінансового стану бухгалтер бере участь у розробці антикризового бюджету. Це спеціальний бюджет, що враховує можливі зміни в доходах і витратах. Він включає в себе планування витрат, скорочення непотрібних витрат та перенаправлення ресурсів на найбільш важливі напрямки діяльності. Антикризовий бюджет допомагає організації зберегти фінансову стабільність і ефективно управляти наявними ресурсами.

Однією з основних функцій бухгалтера є контроль витрат та управління грошовими потоками. Бухгалтер забезпечує відповідність витрат бюджету, контролює дебіторську та кредиторську заборгованість, а також оптимізує використання грошових коштів. Це включає моніторинг надходжень і витрат, що дозволяє своєчасно реагувати на будь-які фінансові зміни та уникати дефіциту коштів.

У період кризи бухгалтер також відповідає за підготовку і регулярне оновлення фінансових звітів. Ці звіти допомагають керівництву оцінювати ефективність антикризових заходів та коригувати стратегію за необхідності. Своєчасне і точне інформування про фінансовий стан дозволяє ухвалювати обґрунтовані рішення та забезпечує прозорість фінансових процесів.

Бухгалтер бере участь у ідентифікації та оцінці фінансових ризиків, розробляючи плани для їх зменшення або усунення. Це може включати страхування, хеджування валютних або процентних ризиків, а також створення резервів на випадок непередбачених витрат. Ефективне управління ризиками допомагає зменшити потенційні негативні впливи на фінансовий стан підприємства.

В умовах кризи бухгалтер може бути відповідальним за комунікацію з кредиторами та інвесторами. Це включає переговори про умови кредитування, реструктуризацію боргів або перегляд умов інвестицій. Налагодження ефективного діалогу з фінансовими партнерами є важливим для забезпечення підтримки підприємства та збереження його фінансової стабільності.

Бухгалтер також забезпечує відповідність підприємства з чинними фінансовими та податковими нормами. У кризовий період це може включати перегляд податкових зобов'язань, відповідність вимогам законодавства щодо звітності та інших обов'язків. Дотримання законодавчих вимог допомагає уникнути штрафів і санкцій, що може ще більше погіршити фінансове становище підприємства.

Останнім, але не менш важливим аспектом, є участь бухгалтера у розробці і реалізації фінансової стратегії підприємства в умовах кризи. Це може включати перегляд стратегії управління капіталом, пошук нових джерел фінансування або оптимізацію структури витрат. Розробка та впровадження стратегії допомагають підприємству адаптуватися до нових умов і зберегти конкурентоспроможність.

Отже, роль бухгалтера у розробці та реалізації антикризових заходів є надзвичайно важливою. Його діяльність сприяє забезпеченню фінансової стабільності підприємства через детальний аналіз фінансового стану, розробку антикризового бюджету, контроль витрат, управління грошовими потоками, комунікацію з кредиторами і інвесторами, а також дотримання законодавчих вимог. Ефективна робота бухгалтера в умовах кризи допомагає підприємству не лише вижити, але й знайти можливості для подальшого розвитку і відновлення.

Висновки. Бухгалтер відіграє одну з ключових ролей у системі антикризового управління, оскільки його робота безпосередньо пов'язана з фінансовими ресурсами компанії, які є основою для виживання та подальшого розвитку підприємства в умовах кризи. По-перше, бухгалтер

забезпечує надійний облік фінансово-господарської діяльності, що дозволяє вчасно виявляти проблемні ділянки та вживати заходів для їх подолання. Завдяки постійному контролю за рухом фінансових ресурсів, аналізу витрат та доходів, бухгалтер може виявляти джерела втрат і пропонувати шляхи їх зменшення. Це особливо важливо в умовах кризи, коли необхідно максимально оптимізувати витрати та раціонально використовувати наявні ресурси. По-друге, роль бухгалтера проявляється у здатності оцінювати фінансові ризики та прогнозувати можливі наслідки прийняття тих чи інших рішень. В умовах нестабільності зовнішнього середовища, бухгалтерська аналітика дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення, які сприяють зниженню фінансових ризиків та забезпеченню фінансової стійкості підприємства. По-третє, важливою складовою діяльності бухгалтера є його участь у розробці заходів щодо оптимізації податкових зобов'язань та підвищення ефективності управління фінансовими потоками. В умовах кризи, коли підприємство стикається з необхідністю швидкого реагування на зміну ринкових умов, бухгалтер допомагає мінімізувати податкове навантаження, що може стати важливим інструментом збереження ліквідності та життєздатності організації. Крім того, бухгалтер виконує важливу функцію контролю за виконанням антикризових заходів. Він не лише бере участь у їх розробці, але й забезпечує їх належну реалізацію, контролюючи відповідність фінансових операцій встановленим планам і стратегіям. Такий контроль дозволяє вчасно коригувати стратегію управління в разі виявлення відхилень від плану. Таким чином, бухгалтер у контексті антикризового управління виконує багатофункціональну роль: від аналізу та діагностики кризових явищ до розробки та реалізації фінансових стратегій, спрямованих на стабілізацію роботи підприємства. Його професійна компетенція та аналітичні здібності є запорукою ефективного подолання кризових ситуацій та забезпечення стійкого розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

Література:

1. Бавико О. Є., Бавико О. О., Козаков О. Організаційна оптимізація антикризового управління бізнес-процесами підприємства в умовах пандемії Covid-19: Електронне видання. Дніпро: ДКС-центр. 2020. с. 9. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.11 (дата звернення: 20.09.2024р.)
2. Ладунка І.С., Андрушина О.І. Антикризове управління підприємством: Електронне видання. Мукачів: Мукачівський державний університет. 2021. № 8, с. 278-281. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/49.pdf (дата звернення: 23.09.2024р.)
3. Рожелюк В., Денчук П. Роль бухгалтерської професії у забезпеченні ефективної системи менеджменту переробних підприємств: Електронне видання. Тернопіль: Тернопільський національний економічний університет. 2020. с. 302-304. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/6068/1/%D0%A0%D0%9E%D0%96%D0%95%D0%9B%D0%AE%D0%9A%20%D0%92.,%20%D0%94%D0%95%D0%9D%D0%A7%D0%A3%D0%9A%20%D0%9F..pdf> (дата звернення: 18.09.2024р.)
4. Гурбик Ю.Ю., Ляшенко К.С. Принципи антикризового управління підприємством: Електронне видання. Луцьк: Луцький національний технічний університет. 2019. №23, с. 9. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/8860/1/%D0%A0%D0%BE%D1%82%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B4%D0%B0%D0%BC%2029.11.19%20%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf> (дата звернення: 26.09.2024р.)
5. Рубченко А. Актуальність та важливість професії бухгалтера: Електронне видання. Тернопіль: Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. 2023. с. 107-109. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/41506/2/MNPKRSES_2023_Rubchenko_A-Relevance_and_importance_107-108.pdf (дата звернення: 19.09.2024р.)
6. Ортіна Г. В. Складові антикризового управління підприємницької діяльності з системних позицій: Електронне видання. Дніпро: ДКС-центр. №

1, 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5466> (дата звернення: 30.09.2024р.)

7. Бухгалтерський облік в управлінні: Підручник / Бондар М.І. та ін. Рівне: Національний університет водного господарства та природокористування. 2023. с. 244. URL:<https://ep3.nuwm.edu.ua/25915/1/%D0%91%D1%83%D1%85%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%20%20%D0%B7%D0%B0%D1%85.pdf> (дата звернення: 09.10.2024р.)

8. Карпенко Є. А., Карпенко О. В., Мілька А. І. Перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в умовах інноваційних інформаційних технологій: Монографія. Полтава: ПУЕТ. 2021. с. 413. URL: http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8578/1/Prospects_%20for_%20the%20development_%20of_%20accounting_analysis_%20and_%20auditing_%20in_%20the_%20conditions_of_%20innovative%20_information_%20technologies.pdf (дата звернення: 01.10.2024р.)

Reference

1. Baviko, O. E. Baviko, O. O. & Kozakov, O. (2020), “Organizational optimization of anti-crisis management of business processes of the enterprise in the conditions of the COVID-19 pandemic”, *Efektivna ekonomika*, vol. 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8477> (Accessed 23.09.2024). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.11

2. Ladunka, I.S. & Andryushyna, O.I. (2021), “Crisis managemt of enterprises”, *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy*, vol. 8, pp. 278-281, available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/49.pdf (Accessed 23.09.2024)

3. Rozheliuk, V. & Denchuk, P. (2020), “The role of the accounting profession in ensuring an effective management system for processing enterprises”, available at:

<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/6068/1/%D0%A0%D0%9E%D0%96%D0%95%D0%9B%D0%AE%D0%9A%20%D0%92.,%20%D0%94%D0%95%D0%9D%D0%A7%D0%A3%D0%9A%20%D0%9F..pdf> (Accessed 18.09.2024)

4. Hurbyk, Yu.Yu. & Lyashenko, K.S. (2019), “Principles of anti-crisis management of an enterprise”, available at: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/8860/1/%D0%A0%D0%BE%D1%82%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B4%D0%B0%D0%BC%2029.11.19%20%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf> (Accessed 26.09.2024)

5. Rubchenko, A. (2023), “Relevance and importance of the accounting profession”, available at: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/41506/2/MNPKRSES_2023_Rubchenko_A-Relevance_and_importance_107-108.pdf (Accessed 19.09.2024)

6. Ortina, H. V. (2017), “Composition of crisis management business from system positions”, *Efektivna ekonomika*, vol. 1, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5466> (Accessed 30.09.2024)

7. Bondar, M.I. (2023), “Accounting in management”, <https://ep3.nuwm.edu.ua/25915/1/%D0%91%D1%83%D1%85%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%20%20%D0%B7%D0%B0%D1%85.pdf> (Accessed 09.10.2024)

8. Karpenko, E.A. Karpenko, O.V. & Milka, A.I. (2021), *Perspektyvy rozvytku bukhhaltersjkoj obliku, analizu ta audytu v umovakh innovacijnykh informacijnykh tekhnologij* [Prospects for the development of accounting, analysis and audit in the context of innovative information technologies], PUET, Poltava, Ukraine, available at: http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8578/1/Prospects_%20for_%20the%20development_%20of_%20accounting_analysis_%20and_%20auditing_%20in_%20the_%20conditions_of_%20innovative%20_information_%20technologies.pdf (Accessed 01.10.2024).

Стаття надійшла до редакції 13.11.2024 р.